

LOWELL, MASSACHUSETTS

his tour of Cambodian neighborhoods in Lowell introduces first-time visitors to Lowell and native Lowellians alike to the cultural riches of the city's largest immigrant group. Since the mid-nineteenth century, Lowell has been recognized as a center for immigrants, who, since superseding Yankee mill girls, have historically taken low-paying jobs. Although Lowell's textile mills closed down in the beginning of this century, new factories sprang up, and to this day, even in an uncertain economy, newcomers continue to settle in this historic industrial city. Lowell's heritage encompasses immigrant and refugee resettlement as well as early capitalist enterprise.

Most of Lowell's Cambodians came to the United States in the early 1980s as refugees, victims of the brutal Phol Pot regime. Many came to America from rural provinces where they practiced farming. Suffering from the dislocation of war, Cambodians in Lowell have also had to negotiate a relatively harsh climate and an unfamiliar urban environment. It is estimated that Cambodians make up 20% of Lowell's current population of 103,000 people, with large Cambodian communities in neighborhoods known as the Acre and the Lower Highlands. The Acre, especially recognized for housing new immigrants, includes a historic and ongoing presence of Irish, Greek, Hispanic, and Southeast Asian communities.

In going to popular Cambodian commercial establishments, such as restaurants, markets, and video stores, as well as parks and places of worship, visitors will witness how Lowell's most recent immigrants have made this historic city their own. Cambodian newcomers to Lowell participate in the city's immigrant tradition of adapting old sites to new needs and building new structures to fill traditional requirements. This tour, the product of collaboration between Cambodian community leaders, Middlesex Community College faculty and staff, Lowell National Historical Park interpreters, and other representatives from Lowell's educational, religious, and cultural agencies, is an experiment in cross-cultural and inter-institutional sharing. We hope, inasmuch as it is possible, that this tour illustrates the way Cambodian-Lowellians choose to represent their neighborhoods.

ការធ្វើរដំណើរមើលសង្កាតខ្មែរក្នុងក្រុងឡវែល ធ្វើឡើង ដើម្បីណែនាំឲ្យទេសចរមកលេងក្រុងទ្វវ៉ែលលើកដំបូងនិង អ្នករស់នៅក្រុងទ្វវែលបានស្គាល់វប្បធម៌ខ្មែរ។ តាំងពីពាក់ កណ្ដាលសតវត្ស៊ីទី១៨មក,ទីក្រុងទ្បវែលជាទីក្រុងអនិកជន តាំងពីអនិកជនដំបូងមកធ្វើការក្នុងរ៉ោងច័ក្រដំបាញដែល មានប្រាក់ខែតិចម្លេះ។ ទោះថីរៅងច់ក្រដំបាញទាំងអស់នោះ បានត្រូវចិទទ្វារហើយក៏ដោយក៏រោងច័ក្រថ្មីទៀតបានកកើត ឡើងមកទល់ពេលនេះ។ ទោះបីសេដ្ឋកិច្ចមិននឹងហ្នួំដោយ ក៏អនិកជនថ្មីៗទៀតនៅតែបន្ទរមករស់នៅក្នុងក្រុងឡូវែល ដែរ។ ទំនៀមទម្លាប់និងប្រពៃណីក្នុងក្រុងទៀវែលជាប្រពៃ ណីចំរុះដែលរួមទាំងប្រពែណីអនិក់ជននិងជំនភៀសខុនថ្មី និងប្រពៃណីនៃអ្នកមករកស៊ីនៅក្រុងឡូវែលដំបូងបង្អស់ ផង។ ជនជាតិខ្មែរមករស់នៅក្នុងក្រុងទ័្យវែលនៅដើមឆ្នាំ ១៩៨០ជាជនភៀសខ្លួនក្រោយពីបានរង់ទុក្ខក្នុងរបបប៉ុលពត មក។ ជនជាតិខ្មែរភាគច្រើនដែលមករស់នៅសហរដ្ឋអាមេ វិកជាអ្នកធ្វើស្រែចម្ការ។ ក្រៅពីការរងទុក្ខដោយសារការបាត់ បង់មាតុភូមិប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរត្រូវទ្រាំទ្រធាតុអាកាសត្រជាក់ ក្នុងប្រទេសថ្មីនិងជីវភាពរស់នៅក្នុងសង្គមថ្មី។ ប្រជាពលរដ្ឋ ខ្មែរមានចំនួនប្រមាណ២០ភាគរយ់នៃប្រជាពលរដ្ឋទាំងអស់ ក្នុងក្រុងឡូវែលចំនួន១០ម៉ឺន៣ពាន់នាក់រស់នៅសង្កាត់អេកើ នឹងហាយទ្បិន។ សង្កាត់អេកើជាសង្កាត់មានអនិកជនរស់ នៅជានិច្ចមានសាសន៍អាយុវ៊ីស ក្រិក ស្ថែនីស និងអាស៊ី អគ្នេយ៍។ ពេលធ្វើដំណើរទៅកាន់ហាងជំនួញខ្មែរនានាមាន ភោជនីយដ្ឋាន ផ្សារ ហាងវីដេអូ សួនច្បារ និង កន្លែងធ្វើ បុណ្យទានជាដើម,ទេសចរនឹងឃើញភស្តុតាងពីការដែល ជនជាតិខ្មែរបានរាប់ក្រុងឡូវែលជាក្រុងខ្លួន។ ប្រជាពលរដ្ឋ ខ្មែរបានកែឆ្នែកន្លែងចាស់ៗតម្រូវតាមស៉េចក្តីត្រូវការហើយ សង់អាគារថ្មីខ្លះទៀតដែលបង្ហាញពីប្រពៃណីយើង។ ការ ធ្វើដំណើរទស្សនាសង្កាត់ខ្មែរនេះសហប្រតិបត្តិការណ៍ជា មួយអ្នកដឹកនាំខ្មែរ,បុគ្គលិកមហាវិទ្យាល័យក្រុង, អ្នកបក ប្រែនៃក្រសួងសួនច្បាររដ្ឋនិងអ្នកតំណាងឯទៀតក្នុងក្រុង ឡូវែលខាងក្រុសួងអប់រំ,ខាងវប្បធម៌និងខាងសាស់នា។ នេះជាការសាកល្បងលើកដំបូងក្នុងការបង្ហាយនូវវប្បធម៌ សាសន៍ផ្សេងៗជាមួយក្រសួងនានានិងសង្គមទាំងអស់ក្នុង ក្រុងទាំងមូល។ យើងសង្ឃឹមថាការរៀបចំដំណើរទស្សនា សង្កាត់ខ្មែរនៃក្រុងឡូវែលនេះជាការរៀបចំដែលត្រូវគ្នាជា មួយរបៀបដែលប្រជាពលរដ្ឋខ្មែររស់នៅក្រុងឡូវែលចង់ឲ្យ រ្នុកដទៃស្គាល់ពីសង្គមខ្លួនដែរ។ -

1 JFK Plaza, 50 Arcand Drive

JFK Plaza, adjacent to City Hall and the John F. Kennedy Civic Center, is the site of civic and community ceremonies, festivals, dedications, and farmers' markets. Each spring the Cambodian community celebrates its largest annual event, the New Year, at JFK Plaza. The New Year celebration includes the raising of the Cambodian flag, alongside the American flag, prayers to welcome the new angels, traditional music, dance, games, and food brought by local families. The ceremony emphasizes the Buddhist faith, with a Buddhist altar constructed on the plaza. In honor of their ancestors, Cambodian community members offer food to Buddhist monks. Cambodian New Year is a time for visiting among family and friends, old and new. In recent years, expanded New Year's celebrations include activities at the Trairatanaran Temple in North Chelmsford (see no. 12).

2 Southeast Asian Restaurant, 343 Market Street Oriental Pearl Restaurant, 350-352 Market Street

Located at one of the gateways to the Acre neighborhood, the Southeast Asian Restaurant and the Oriental Pearl are among the most popular Southeast Asian restaurants in Lowell. Southeast Asian Restaurant was the first food establishment of its kind in Lowell, opened in 1985 and run by its current owners, Joseph and Chanthip Antonaccio. Mr. Antonaccio first encountered Southeast Asian food in 1965, when stationed in Thailand for the American air force. Delighting in the food of Thai open air markets, Antonaccio wrote down recipes in the hopes of making these foods himself when he returned home. Fifteen years later, Antonaccio and his Laotian-born wife, Chanthip Antonaccio, began a Southeast Asian food business of their own, serving Cambodian, Thai, Laotian, and Vietnamese newcomers to America. They first imported Asian foods from New York City to Connecticut, then established Southeast Asian groceries throughout southern New England, and finally, opened Southeast Asian Restaurant. The Oriental Pearl, located across the street from Southeast Asian Restaurant, also opened in the 1980s, when a Vietnamese family renovated what was then a decrepid building, once a vital dance hall and restaurant serving the Greek and Irish communities of the area. Today, the Oriental Pearl Restaurant is owned by Cambodians and features a diverse menu of Cambodian, Thai, and Chinese cuisine.

3 Monoram Park, Cross Street (corner of Marion Street)

For generations, this urban playground has been a significant site for Lowell's inner city children and teenagers. Park furnishings reflect the cultural preferences of the Acre's most recent immigrants, the Southeast Asians. Today, a tiled mosaic frieze of a Brahma and stone chess tables replace leap frog and swing sets once used by children of Irish, Greek, and Puerto Rican descent. Once called Cross Street Park by older immigrants, this playground is now renamed Monoram, meaning harmony in Khmer, the language of Cambodia. Organized by the Coalition for a Better Acre, a community development corporation serving the Acre neighborhood, Monoram Park, dedicated in 1991, provides Cambodian children and teens with familiar surroundings in which to socialize and play.

4 St. Patrick Church, Suffolk Street

Since 1831, St. Patrick Catholic Church has stood tall in the heart of the Acre neighborhood. Today, in addition to serving Irish and French parishioners, the church offers native language services to small communities of Cambodian and Vietnamese Catholics. To Lowell's Cambodian community, St. Patrick's Church represents even more than just an invitation to practice Catholicism. It is the home of An Ros, America's first Cambodian deacon, only the second in the world. St. Patrick's Parish School has a student body that is primarily Asian. The church is also the site of civic debate and discussion, allowing Southeast Asians to address and resolve important neighborhood issues. It served as the first home of the St. Julie Asian Center, (now located in the Lower Highlands), offering instruction in English, child care, American citizenship, nutrition, and health and safety. For reasons beyond religion, St. Patrick's is an institutional anchor within an often changing neighborhood landscape.

5 Golden Swan Restaurant, 21-27 Adams Street

The Golden Swan—also called "La Lune" (The Moon)—is located at another entrance point to the Acre neighborhood. It is the largest and most popular function hall for Lowell's Cambodian community, hosting graduations, birthdays, weddings, anniversaries, weekend dances, concerts arranged by private promoters, and other large social events. In Cambodia, special events such as weddings, most often take place at home. Today, in Lowell, the pace and scale of urban life makes it difficult to hold large gatherings at home. A typical reception at the Golden Swan, for about two hundred people, begins with a feast of "bird's nest" platter (consisting of fried taro in the shape of a bowl filled with seafood and Southeast Asian vegetables), Cambodian fondue, and continues with rice and noodles with fish, beef, or chicken. After the meal, some tables are moved aside to create a dance floor, with people dancing to both traditional Cambodian music and contemporary popular songs. One of the most favored dances is the madizon, an elegant group dance first introduced to Cambodians by early twentiethcentury French colonists.

ន្តរបានខេដ្ឋេខេ

ទីលាននេះជាប់និងសាលាក្រុងឡូវែលជាកន្លែងសំរាប់ធ្វើ បុណ្យទានផ្សេងៗនិងជាផ្សារលក់បន្លែផ្លែឈើផង។ រៀង រាល់ឆ្នាំខ្មែរយើងតែងប្រារព្ធធ្វើបុណ្យចូលឆ្នាំខ្មែរនៅទីលាន នេះដោយមានការបង្កិតទង់ជាតិ,ការបន់ស្រន់ទទួលទេវតា ឆ្នាំថ្មី,មានភ្លេងខ្មែរ,បៅប្រពៃណី,ល្បែងប្រជាច្រិយនិងការ ទទួលទានភោជនាហារជាដើម។ ពិធីបុណ្យនេះសង្កត់ធ្ងន់ លើទំនៀមទម្លាប់ខ្មែររួមទាំងបុណ្យទានខាងព្រះពុទ្ធសាស នាផង។ ធម្មតាធ្វើសំរាប់ដុតទានធូបធ្វើឡើងនៅទីលាននោះ ហើយម្ដូបយកមកប្រគេនព្រះសង្ឃនឹងសែនព្រេនឲ្យជីដូន ជីតានៅទីនោះដែរ។ ពិធីបុណ្យចូលឆ្នាំខ្មែរជាឱកាសជួបជុំ គ្នាអសេប្បាយជាមួយមិត្តភ័ក្រុសាច់ញាតិជិតឆ្ងាយដែលមិន បានជួបគ្នាញឹកញាប់។ រៀងរាល់ឆ្នាំពិធីបុណ្យចូលឆ្នាំខ្មែរនេះ មានរួមទាំងសកម្មភាពនៅវត្តចាស់ផង។

គោ៩និយដ្ឋានអាស៊ីអគ្លេយ៍ គោ៩និយដ្ឋាននាគពន្ធ

ឋិតនៅច្រកចូលទៅក្នុងសង្កាត់អេកើ ភោជនីយដ្ឋានអាស៊ី អគ្គេយ៍និងភោជនីយ៍ដ្ឋាននា់គព័ន្ធជាភោជនីយដ្ឋានមានប្រជា ប្រិយភាពក្នុងក្រុងឡូវែល។ ភោជនីយដ្ឋានអាស៊ីអគ្នេយ៍ បើកទ្វារនៅឆ្នាំ១៨៨៥ដោយលោកថូនីនិងអ្នកស្រីចាន់ធិប អានតួណាស៊ីយុ។ លោកថូនីភ្លក់ម្ហូបអាស៊ីដំបូងនៅឆ្នាំ ១៩៦៥ពេលលោកធ្វើទាហ៊ាន់អាក៉ាសចរអាម៉េរីកាំងផ្តាស់ ទៅប្រទេសថៃ។ លោកចូលចិត្តម្ហូបថែលក់តាមផ្សារហើយ បានកត់ទុករបៀបធ្វើម្ហូបទាំងអស់នេះដោយសង្ឃឹមថានឹង បើកភោជនីយដ្ឋានខ្លួនលោកនៅពេលត្រឡប់មកសហរដ្ឋ វិញ។ ១៥ឆ្នាំក្រោយមកលោកនិងភរិយាសាសន៍លាវបាន ប៊ើករបររក់ស៊ីលក់ម្ហូបអាស៊ីឲ្យជនភៀស្ថនខ្មែរ,លាវ,ថៃនិង វៀតណាមដែលមក់រស់នៅក្នុងសហរដ្ឋ។ លោកថូនីយក ម្ភប់ពីក្រុងនីវយ់កមករដ្ឋកិនណ៏ចទីខិតព្រមទាំងលក់ម្ហប់តាម រដ្ឋនានាក្នុងតំបន់នីវឆ៊ិង៏គ្លិនប៉ែកខាងត្បូងទាំងចូល។ក្រោយ មកលោកថូនីក៏បើកភោជនីយដ្ឋានអាស៊ីអគ្នេយ៍នៅក្រុងឡ វែលទៅ។ ភោជនីយដ្ឋាននាគព័ន្ធឋិតនៅទល់ចុខភោជនីយ ដ្ឋានអាស៊ីអគ្នេយ៍បើកទ្វារឡើងនៅឆ្នាំ១៩៨០ក្រោយពីគ្រួ សារវៀត់ណាំមម្ចាក់បានកែលំអរហើយ។ភោជនីយដ្ឋាននេះ ពីដើមជាកន្លែងវ៉ាំវែក,ធ្វើបុណ្យទានសំរាប់សាសន៍ក្រិកនិង អាយុវីស។ ពេលនេះភោជនីដ្ឋាននាគព័ន្ឋកាន់កាប់ដោយ ម្ចាស់ខ្មែរហើយមានម្ហូបគ្រប់ម៉ិខមានម្ហូបខ្មែរ,ចិន,និងថៃជា ដើម។

ស្ននកំសាន្តមនោះម្យ

ច្រើនជំនាន់មកហើយសួននេះជាកន្លែងលេងសំរាប់កូនក្មេង
ក្នុងសង្កាត់អេក៊ើ។ សួនកំសាន្តនេះបានកែឆ្នៃជាថ្មីឡើងវិញ
ដើម្បីតម្រូវទៅតាមសេចក្តីត្រូវការនៃជនភៀសខ្លួនអាស៊ី
អគ្គេយ៍ដែលទើបនឹងមករស់នៅថ្មី។ សព្វថ្ងៃនេះសួនកំសាន្ត
មនោរម្យមានរូបព្រហ្មមុខ៤នៅតាមជញ្ជាំងនិងតុលេខអកធ្វើ
ពីស៊ីម៉ង់ជំនួសទោងនឹងកៅអ៊ីបះបើកដែលកូនក្មេងសាសន៍
ក្រិក,អាយុរិស,និងព័រតូរីកូធ្លាប់ប្រើ។ សួនកំសាន្តនេះពីមុន
មកហៅថាសួនផ្លូវផាក ឥឡូវនេះបានដូរឈ្មោះជាក់ថាសួន
មនោរម្យដែលមានន័យថាសេចក្តីសុខសប្បាយ។ សួននេះ
កែលំអរឡើងដោយក្រសួងស៊ីប៊ីអេខាងអភិវឌ្ឍន៍សហគមន៍
ដែលបំរើប្រជាពលរដ្ឋក្នុងសង្កាត់អេកើហើយសម្ពោធនៅឆ្នាំ
១៩៩១។ សួននេះក្លាយ់ទៅជាកន្លែងសំរាប់ក្មេងខ្មែរលេង
និងប្រជុំគ្នា។

្រាះ**ទី**ទារសេនល័្យគឺគ

តាំងពីនៅឆ្នាំ១៨៣១មក ព្រះវិហារនេះឋិតនៅចំកណ្ដាល សង្កាត់អេកើ។ បច្ចុប្បន្ននេះក្រៅពីបំរើប្រជាពលរដ្ឋសាសុន៍ អាយ៍វិសនិងបារាំង ព្រះវិហារនេះប្រជុំជាភាសាខែវិនិងវៀត ណាមសំរាប់ខ្មែរនិងវៀតណាមកាតូលិកមួយចំនួនតូច។ សំរាប់ប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរព្រះវិហារនេះមិនគ្រាន់តែជាកន្លែង សំរាប់ពង្រឹងជំនឿខាងកាតូលីកប៉ុណ្ណោះទេតែជាកន្លែង ដែលលោករស់អានជាបាស្ទ័រកាតូលិកខ្មែរទី១ក្នុងសហរដ្ឋ អាមេរីកនិងជាបាស្ត័រទី២ក្នុងពិភពលោកទាំងម៉ូល។ សិស៊្ស ភាគច្រើននៃស្នាលារៀនវិបស់ព្រះវិហារនេះជាសិស្សអាស្តី ព្រះវិហារនេះក៏ជាកន្លែងប្រជុំជជែកពិគ្រោះដោះស្រាយពី បញ្ហាផ្សេងៗក្នុងសង្គមដែរ។ ព្រះវិហារនេះជាកន្លែងដំបូង នៃមជ្ឈមណ្ឌល់សេន៍ជួលី (បច្ចុប្បន្ននេះតាំងនៅសង្កាត់ ហាយទ្បិតវិញ) ផ្ដល់នូវថ្នាក់វៀនអង់គ្លេសកន្លែងថែទាំកូន ក្មេង,ថ្នាក់រៀនចូលសញ្ជាតិ,ថ្នាក់បង្រៀនពីជីវជាតិក្នុងចំណី អាហារ,សុខភាពនិងសន្តិសុខផ្សេងៗ។ ព្រះវិហារសែនប៉ា ត្រិកជាអង្គការមួយសំខាន់ក្នុងសង្កាត់អេកើមិនគ្រាន់តែខាង សាសនាកាតូលីកទេ។

តោះនិយដ្ឋានមាច្សមាស

ពីដើមឈ្មោះទី្បាលូន(ព្រឹះច័ន្ទ)ឋិតនៅច្រកចូលទៅសង្កាត់ អេកើ ជាក់ខ្លែងប្រជុំគ្នាដ៏សំខាន់សំរាប់សង្គមខ្មែរពេល មង្គលការ,បុណ្យខួបកំណើតរាត្រីរាំកំសាត្តចុងសបា្តហ៍ប្ ពេលកូនចៅរៀនចប់និងការប្រជុំផ្សេងៗ។ ធម្មតាមង្គលការ ច្រើនធ្វើនៅតាមផ្ទះតែបច្ចុប្បន្ននេះជីវភាពរស់នៅក្នុងក្រុង មិនអនុញ្ញាតឲ្យធ្វើកម្មវិធីទាំងអស់នេះនៅផ្ទះកើត។ ពិធីជប់ លៀងនៅភោជន៍យដ្ឋានហង្សមាសចាប់ផ្តើមឡើងដោយការ ទទួលទានភោជន៍ហារមានឆ្នាំភ្លើង,ឆាសាចសមុត្រសំបុក ចាប,បាយឆានិងមីឆា,ត្រីចៀន,សាច់គោប្សាច់មាន់។ ក្រោយបាយរួចអ្នកផ្តើមបុណ្យដកតុពីរបីចេញឲ្យទូលាយសំ រាប់រាំកំសាន្ត។ យុវជនយុវនារីរាំបទខ្មែរនិងចង្វាក់សម័យ ហើយចង្វាក់ដែលយុវជនយុវនារីរនិយមជាងគេគឺចង្វាក់ ម៉ាឌីហ្សោនដែលចូលទៅប្រទេសខ្មែរនៅដើមសតវត្សទី២០ ដោយពួកបារាំង។ Cambodian Neighborhood Walking Tour

6 Site of First Buddhist Temple in Lowell,

To Lowell's earliest Cambodian refugees, driven from their warravaged country, the need for a Buddhist temple was second only to the need for food and shelter. In the early 1980's, a Cambodian community of approximately 150 people established its first temple in Lowell, on the third floor of a three-story red wooden tenement. Although it did not resemble the spectacular Buddhist architecture of the Cambodian homeland, this temple served the spiritual and emotional needs of the city's growing immigrant community. Devout members of the temple decorated the interior with a colorful shrine to Buddha, including copper statues. (In Cambodia, Buddha statues are often made of gold). Monks, who came to Lowell from Thailand, presided over temple life. Here the community prayed for peace in Cambodia, celebrated sacred holidays, shared traditional food, and planned for its future. Today, the temple at 20 North Franklin Court no longer exists. Trairatanaran Temple, a new, larger, and more permanent temple has been established in nearby North Chelmsford. (See no.12 on this map). Current plans for the now empty plot of land at 20 N. Franklin Court include the creation of a community garden.

7 Pailin Plaza, 716 Middlesex Street

Pailin Plaza, built in the early 1990's, is Lowell's original Cambodian mall. The owner of the neighboring Pailin Supermarket developed it. A Cambodian city, Pailin was rich in diamond and gold mines, before being destroyed in the recent war. Cambodians in Lowell associate the Plaza's name with a spirit of prosperity, gaiety, and leisure. Located in the Lower Highlands, the Plaza recalls Cambodian building styles, with its three-gabled pagoda-style roof of red metal tiles and parking lot kiosk also shaped like a pagoda. The shopping center includes a jewelry store, a clothing store, a video rental shop, a Cambodian general service office, dentist's office, and beauty salon. The walls of individual shops are lined with travel posters of Cambodia, and the shelves stocked with items from Asia. Vong Preap, a young Cambodian man who recently moved with his family to Texas, hand painted the Pailin Plaza shop signs. Pailin Plaza is evidence of the rapid growth of Cambodian-owned businesses in Lowell. By 1991, they numbered well over one hundred

8 Clemente Park, Middlesex Street

First called George Washington Park, and built in the late nineteenth-century as green space for the rapidly expanding Highlands neighborhood, the park's name became, in the 1970's, Robert Clemente, a tribute to the Hispanic-American baseball player. For Lowell's Cambodian community, especially those who settled in the Highlands, Clemente Park is a place for recreation, a place to congregate and socialize, and an escape from the sometimes crowded living conditions of the urban environment. On a hot summer night the park has the bustle and energy of an open air market. Some Cambodian women prepare food at home, such as beefsteak, papaya and mango salad, egg rolls, and teriyaki, and sell it at the park. Chess is extremely popular among the older Cambodians, and a few years ago, a stone chess table was installed in the park Although Clemente Park is a community spot for all generations of Cambodians, it is particularly important for Cambodian teenagers, who use the park as a place to gather with their peers.

9 Cupples Square, Westford Street

Once a small, nearly forgotten center for the Lowell Highlands neighborhood, located at the intersection of an old streetcar line Cupples Square is now an important commercial center for Lowell's Cambodian community. Cambodian entrepreneurs, along with Vietnamese, Laotian, and Thai business people, took advantage of empty storefronts in Cupples Square to open commercial establishments that could serve their growing communities. Today, you can find dozens of Southeast Asian-owned and operated businesses in Cupples Square, including video rental stores, Asian food markets, barbershops, jewelry stores, insurance agencies, tax services, legal services, hair stylists, appliance repair shops, acupuncturists, herbalists, and restaurants. There is even a Cambodian newspaper published twice a month in Cupples Square.

10 Phnom Penh Market, 179 Chelmsford Street

The Phnom Penh Market on Chelmsford Street is the largest Asian market in the city. Named for the capital city of Cambodia (many Cambodian businesses in Lowell are named for regions or temples in Cambodia), Phnom Penh Market is located in a part of the city that is both commercial and residential. A successful business that meets the needs of the community, Phnom Penh Market provides a comfortable and familiar experience for Cambodians, without the emphasis on packaging or marketing you might find in Western stores. In fact, it's closer to an open air market than a supermarket. The Phnom Penh features rice, vegetables, fish, and fruit, as well as other staples of the Cambodian diet, but you can also find Asian

delicacies and such household items as bamboo mats, ornamental dishes, decorative rice cookers, winter gloves and shovels, automobile seat covers, and small devotional altars for the home. There are also newspapers and magazines from Cambodia, and an information panel for messages about happenings in Lowell.

3. Monoram Park

4. St. Patrick Church

5. Golden Swan Restaurant

6. Site of First Buddhist Temple

11 Glory Buddhist Temple, 24 Cambridge Street

The Glory Buddhist Temple, housed in what was once a warehouse for an office supply company, was established in 1989 as a monastery, community center, and place of worship for the many Cambodians living in the Lower Highlands. The Glory Buddhist Temple is located near the Highlands, in a Lowell neighborhood known as Hale-Howard, once home to many Russian Jews and Eastern European immigrants. Today, special religious occasions. such as Pchum Ben, the commemoration of ancestors, or Pisak Bochea, the celebration of Buddha's birth, are celebrated at the temple. In addition, the monks, who live simply, with gifts of food and money from the community, offer weekly classes in the Khmer language and Cambodian culture. Monks often tailor their classes for young Cambodian couples who wish to marry here in America. but also want to maintain ties to the traditions of their homeland. With the planned addition of a Cambodian-style ornamental roof, the Glory Buddhist Temple will continue serving the cultural and spiritual needs of Lowell's Cambodians.

12 Trairatanaran Temple,

Established in 1985, the Trairatanaran Buddhist Temple fulfilled the desires of the early Cambodian community for a temple large enough to serve the area's growing Cambodian population. Cambodian community members purchased the building, formerly an electronics factory, for \$250,000. Cambodians come for religious and holiday celebrations, including the festive New Year. Eleven monks currently live at the temple, and people come from Lowell, Revere, Boston, Maine, Chelsea, and Lynn for additional services that include traditional healing, monks' blessings, and language classes. The temple also has a library in the basement and is used as a center for Cambodian art and culture. As a center of religious and cultural celebration, Trairatanaran Temple signifies for Cambodians and non-Cambodians alike the permanence of this growing community. នឹកខ្លែ១ទគ្គដំបុ១បច្ចស់

សំរាប់ជនភៀសខ្លួនខ្លែរដែលរត់ចេញពីមាត្យប្រទេសដោយ សារសង្គ្រាម វត្តដាសេចក្តីត្រូវការផលង្អស់បន្ទាប់ពីជម្រក និងម្ហូបអាហារ។ នៅស្រុកខ្មែរវត្តអារាមជាមជ្ឈមណ្ឌលសំ រាប់ជីវិតរស់នៅ។ នៅដើមឆ្នាំ១៨៨០ ប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរចំនួន ១៥០នាក់ក្នុងក្រុងឡវែលប៉ានចាប់ផ្ដើមវិត្តមួយនៅជាន់ទី៣ នៃផ្ទះមួយពីណ៍ក្រហីម។ វត្តនោះមិនមានលំនាំដូចជាវត្តនៅ ស្រុកខ្មែរទេតែជាទីសក្ការៈបូជាមួយបំពេញសេចក្តីត្រូវការ ខាងបុណ្យទានតាមប្រពៃណីខ្មែរសំរាប់ប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរក្នុង ក្រុងឡូវែលដែលកើនចំនួនកាន់តែច្រើនឡើង។ នៅក្នុងវិត្ត មានរូបីព្រះពុទ្ធធ្វើពីស្ពាន់ក្រហមលំអរដោយទង់និងផ្តាំផ្ញី ពណ៌ចំរុះយ៉ាងប្រណិត។ លោកសង្ឃនិមន្តមកពីប្រទេសថៃ បានក្លាយទៅសង្គ្រាចប្រចាំវគ្គចាស់។ គឺនៅទីនេះហើយ ដែលប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរបន់ស្រន់ឲ្យមានសន្តិភាពក្នុងប្រទេស, ប្រារព្ធពិធីបុណ្យទានផ្សេងៗទៅតាមប្រពៃណីព្រះពុទ្ធសាស នា,ទទួលទានម្តីបអាហាររួមគ្នានិងរៀបចំគំរោងការណ៍ទៅ អនាគត។ បច្ចប់ប្រុន្ននេះវត្តចាស់បានពីទៅនៅកន្លែងថ្មីក្នុង ក្រុងណ័ត់ផែម្បីហ្វឹកមើលលេខ១២ក្នុងផែនទីនេះ)។ គំរោងបច្ចុប្បន្ននេះគឺច្រើដីមួយឡូនៅលេខ២០ណ័តហ្វ្រែង ក្លិនជាដីដាំដំណាំសំរាប់ខ្មែរយើង។

9. Cupples Square

10. Phnom Penh Market

11. Glory Buddhist Temple

12. Trairatanaram Temple

ម៉ែលិនឡូសា

ប៉ៃលីនប្តសាជាកន្លែងជំនួញខ្មែរទី១ស្ថាបនាឡើងនៅដើម ឆ្នាំ១៩៨០ដោយម្ចាស់ផ្សារប៉ៃលឺន។ ប៉ៃលីនជានាមក្រុងមួយ ក្នុងខេត្តបាត់ដំបងដែលសម្បូរទៅដោយត្បូងនិងពេជ្រ ហើយជានិមិត្តរូបពីការជឿនលឿនសម្បស់ប្បាយ។ប៉ៃលីន ប្តសាឋិតនៅក្នុងសង្កាត់ហាយឡិន មានដំបូលដែកដូចជា កឿងពណ៌ក្រហមនិងកំពូលបីដូចអង្គរវត្ត។ ផ្ទាកខាងមុខ មានរាងដចអងរវតសរសេរឈោះហាងជំនពាទាំងអស់មាន ហាងមាស,ហាងលក់ខោអាវ,ហាងជួលវីដេំអូ,ហាងអ៊ុតសក់ និងពេទ្យធ្មេញជាដើម។ ហាងមួយៗមានរូបទិដ្ឋភាពពីស្រុក ខ្មែរតាមធ្វើទាំងអស់មាន របស់រឹបរមកពីអាស៊ីគ្រប់មុខ។ យុវជនវង្ស៊ីព្រាបដែលបានពីទៅនៅរដ្ឋតិចសាស់ជាអ្នកសរ ស់េរផ្អាកទាំងអស់គោះដោយដៃផ្ទាល់។ មកដល់ឆ្នាំ១៨៨១ ហាងជំនួញខ្មែរទាំងអស់មានប្រហែលមួយរយ។

សួនច្បារត្តេមិនតេ

សុំនច្បារនេះម៉ឺនដំបូងឈ្មោះជ័ច វ៍ស៊ីងតុន ស្ថាបនាទៀង នៅចុងសតវត្ស៍ទី១៩ ជាសួនស្មៅសំរាប់ប្រជាពលរដ្ឋស៉េ នៅសង្កាត់ហាយឡិនប្រើប្រាស់។ នៅឆ្នាំ១៩៧០សួនស្មៅ នេះផ្លូវឈ្មោះទៅជារូបវត្ត ក្លេមិនតេដែលជាឈ្មោះអ្នកលេង ចេសប័លជាតិស្កែគឺសម្លាក់។ សំរាប់ប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរទាំង អស់ពិសេសអ្នករស់នៅសង្កាត់ហ្គាយឡិន,សួនស្មៅនេះជា កន្លែងអង្គុយលេង ប្រជុំគ្នាល់ហើយកាយពីការស្មុគីស្នាញនៃ ការរស់ដៅ។ នៅរដូវក្តៅសួននេះពេញទៅដោយមនុស្ស អ៊ូអរដូចផ្សារមេឃ។ ស្ត្រីខ្មែរខ្ជះលក់ម្ហូបនៅទីនោះមានសា្ទច គោអាំងញ៉ាំល្ហង,ស្វាយត្រាំ ឆាយ់ជាដើម។ អុកជាល្បែងដ៏ សំខាន់សំរាប់ប្រុសៗខ្មែរវ័យចំណាស់ហើយប៉ុន្មានឆ្នាំកន្លង មកនេះក្តារអុកធ្វើពីថ្មបានតម្លើងនៅសួនស្មៅនេះ។សូនច្បារ នេះជាក់ខ្លែង់សំខាន់ពិសេសទៅទៀតសំរាប់យុវជនខ្មែរប្តើ កន្លែងនេះសំរាប់ណាត់ជួបមិត្តភ័ក្ត្រខ្លួន។

នីក្រេដុំ៩នឈ្មោះគារចំប៉ូល ទីប្រជុំជំននេះជាកន្លែងប្រជុំជំនួញនៅសង្កាត់ហាយឡិន ដែលបាត់បង់គិទ្ធិតូលុរសេតែពេលនេះបានក្លាយទៅជា កន្លែងជំនួញខ្មែរដ៏សំខាន់មួយ។ ទីប្រជុំជនកាប់ប៉ុលនេះឋិត នៅត្រង់ផ្លូវប្រសព្វគ្នារវាងផ្លូវជាញនិងផ្លូវវេសហ្វឹត។ អ្នកជំ ឧញ្យខ្មែរ ហេរ វៀតណាមនិងថៃបានមកបើកហាងជំនួញខ្លួន នៅសង្កាត់នេះដោយសារមានអាគារនៅទំនេរច្រើនហ៊ើយ តម្លៃថៅក។ ហាងជំនួញទាំងអស់នោះមានហាងជួលវីដេអូ ផ្សារ លក់ម្ហូប,ហាង កាត់សក់,ការិយាល័យធានារ៉ាប់រងរថ ឃុំ អ្នការិយាល័យធ្វើតាក់,ការិយាល័យពិគ្រោះច្បាប់,កន្លែង ជួសជុលទូរទស្សន៍កន្លែងចាប់សរសៃ,ហាងលក់ថ្នាំចិន,ភោជ នឹយដ្ឋានព្រមទាំងទីចាត់ការសារព័ត៌មានខ្មែរដែលបោះពុម្ភពី រដងក្នុងមួយខែ។

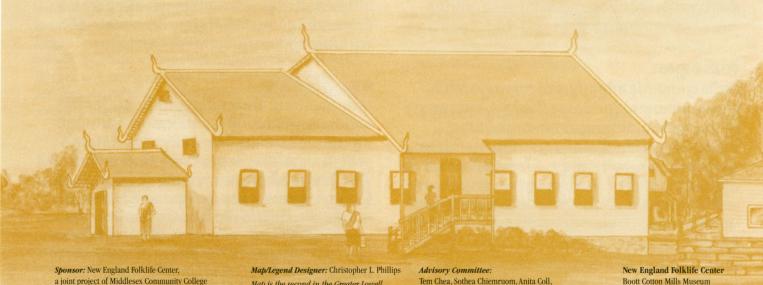
ផ្សារភ្នំពេញនៅផ្លូវឆែមហ្វឹតជាផ្សារធំជាងគេនៅក្រុងឡ វ៉ែល្ទឹ ផ្សារនេះដាក់ឈ្មោះតាមរាជធានីខ្មែរជានិមិត្តរូប់ពី ទំហ៊ំនៃសង្គមខ្មែរក្នុងក្រុងឡូវែល។ ហាងជំនួញខ្មែរទាំង អស់តែងយកឈ្មោះក្រូងភូមិប្រឈ្មោះប្រាសាទណាមួយមក ម្រើ។ ផ្សារនេះមិតីនៅក្នុងសង្កាត់ថ្មីរះខាងជំនួញនិងផ្ទះប្រ ជាពលរដ្ឋរស់នៅ។ ផ្សារនេះមានទ្រង់ទ្រាយដូចជាផ្សារ មេឃខុសផួយស្រឡះពីផ្សារអាមេរិកាំង។ផ្សារនេះមានលក់ របស់គ្រប់ម៉ឺខមានអង្គរ,ត្រីសាច់,បន្លែផ្លែឈើគ្រប់មុខ។ ក្រៅពីម្ហូបអាហារផ្សារនេះមានលក់របស់ផ្សេងទៀតដូចជា កន្ទែល,ចានឆ្នាំង,ស្ករគ្រាប់,ដំណាប់,ផ្លែឈើ,ឆ្នាំងដាំប៉ាយខ្សែ ភ្លើង,ស្រោមដែ,ប៉ែលចូកស្លុកម្រាលពួកឡាននិងធ្វើដុតទាន ធ្លក់ជាដើម។ ក្នុងផ្សារនោះមានសារព័ត៌មាន,ទស្សនាវដ្តីពី ស្រុកខ្មែរនិងសេចក្តីប្រកាសផ្សេងៗដែលកើតឡើងក្នុង ក្រុងឡូវ៉ែល។

ទត្តពន្លឺពន្លឺចំត្រ

វត្តពិន្ទឹប់ក្រចាប់បដិសន្ឋិឡើងនៅឆ្នាំ១៩៤៩ក្នុងអាគារ មួយដែលជាឃ្លាំងដាក់ឥវ៉ាន់នៃក្រុមហ៊ុនមួយ។ វត្តនេះជា សង្ឃារាមសំរាប់ថ្វាយបង្គំព្រះនិង់ប្រារព្ធពិធីបុណ្យផ្សេងៗ តាមទំនៀមទម្លាប់ព្រះពុទ្ឋសាសនាសំរាប់ប្រជាពលរដ្ឋរស់ នៅក្នុងសង្កាត់ហាយឡិន។ វត្តពន្លឺពុទ្ធចក្របិតនៅក្នុង សង្កាត់ហាយឡិនក្រោមហៅថាសង្កាត់ហេលហៅវិដ។ សង្កាត់នេះជាទីប្រជុំជនសាសន៍ជ្វីវិមក្ពីរុស្ស៊ីនិងអនិកជន ដទៃទៀតមកពីអឺរ៉ុបខាងកើត។ វិត្តពន្លឹពុទ្ធិចក្រជាមជ្ឈ មណ្ឌល់ដ៏សំខាន់សំរាប់ប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរជួបជុំគ្នានិងសំរាប់ បុណ្យីនានាមានបុណ្យភ្ជុំចិននិងបុណ្យីពិសាក់ប៉ូជាជាដើម។ ព្រះសង្ឃរស់ដោយចង្កាន់ពីប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរបានប្រគេន ហើយលោកបានរៀបចំបើកថ្នាក់បង្រៀនភាសាខ្មែរនិងទំ តៀមទម្លាប់ខ្មែរ។ ថ្នាក់ទាំងអស់នេះរៀបចំឡើងសំរាប់កូន ខ្មែរជំនាន់ក្រោយដែលរៀបការក្នុងសហរដ្ឋតែមានបំណង ចង់ថែទាំទំនៀមទម្លាប់ខ្លួនតទៅឡៃត។ វត្តពន្លឹពុទ្ធច័ក្រមាន បំណងសង់ដំបូលតាមវបៀបវត្តខ្មែរហើយមានបំណងនឹង បន្តរបំរើសេចក្តីត្រូវការប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរតទៅទៀត។

ទត្តត្រៃគេលារាម

វគ្គត្រែរតនារាមយើងតែងហៅថាវគ្គចាស់សង់ឡើងនៅឆ្នាំ ១៨៨៨ដោយប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរមករស់នៅក្រុងឡូវ៉ែលដំបូង បង្អស់ដែលចង់ឲ្យមានវត្ថធំសំរាប់បំពីប្រជាពលវិដ្ឋខ្មែរក្នុង ក្រុងឡូវែលទាំងម៉ូល។ វគ្គចាស់ជាអាគារនៃក្រុមហ៊ុនអើ ទ្ប៊ិកត្រីនិកមួយហើយត្រូវបានប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរទិញតម្លៃ២៥ ម៉ឺនដុល្លា។ វត្តនេះមានព្រះសង្ឃចំនួន១១អង្គិហើយប្រជា ពលរដ្ឋមកពីបូស្កុន,ីវៀរ៉ីលើន,អែលស៊ី.ឡូវែលនិងរដ្ឋម៉េន មកចូលរួមក្នុងពិធីបុណ្យទានផ្សេងៗ មក់ឲ្យលោកសូត្រមន្ត រំដោះគ្រោះ មកសួរយោបល់ពីព្រះសង្ឃ និងមកវៀនភាសា ខ្មែរជាដើម។ នៅបន្ទប់ជាន់ក្រោមគឺជាបណ្ណាល័យនិងជា មជ្ឈមណ្ឌលវប្បធម៌និងវិចិត្រកម្ម។ ប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរប្រជុំគ្នា នៅវត្តត្រែរតនារាមក្នុងឱកាសបុណ្យទានផ្សេងៗរួមទាំង ប្មណ្យចូលឆ្នាំខ្មែរផង់។ វគ្គចាស់ជាគិមិត្តរូបពីការលូតលាស់ តែសង្គមខ្មែរយើងហើយជាសក្ខីភាពថាប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរនឹង រស់នៅក្នុងក្រុងឡូវែលរហូតតទៅហើយ។

a joint project of Middlesex Community College and the Lowell Historic Preservation Commission.

Project Director: Laurie Beth Kalb

Project Coordinator and Writer: Audrey Ambrosino

Additional Writer: Brian Fove

Editor and Khmer Translator: Ratha Paul Yem

Illustrations: Vong Preap

Front: Pailin Plaza/Back: Trairatanaran Temple

Photography and Design: Higgins & Ross

Map is the second in the Greater Lowell Community Service Map Series by the Office of Community Service, University of Massachusetts Lowell.

Printer: Sullivan Brothers Printers

Jeff Davidson, Sokha Diep, Caryl Dundorf, Orian Greene, Michael Ben Ho, Mark D. Levine, David Malone, Juliet Mofford, Mao Oeur

Project funded in part by the Lowell Historic Preservation Commission and the Office of Community Service, University of Massachusetts Lowell.

Boott Cotton Mills Museum 400 Foot of John Street Lowell, Massachusetts 01852

508 - 970 - 5193

Cambodian Neighborhood Walking Tour Lowell, MA Merrimack River 10

- JFK Plaza Arcand Street
- Oriental Dragon restaurant 350 352 Market Street
- 3 **Monoram Park** Cross Street (corner of Marion Steet)
- St. Patrick's Chruch 282 Suffolk Street

- Golden Swan Restaurant 21 27 Adams Street
- Site of First Buddhist Temple in Lowell 20 N. Franklin Court
- Pailin Plaza 716 Middlesex Street
- Clemente Park Middlesex Street, across the street and left of Pailin Plaza

- **Cupples Square** Westford Street
- Phnom Penh Market 179 Chelmsford Street
- Glory Buddhist Temple 24 Cambridge Street 11
- Trairatanaram Temple 27 Quigley Street, N. Chelmsford

Chiemroun, Anita Coll, Jeff Davidson le, Michael Ben Ho, Mark D. Levine,

This is the second in the Greater Lowell Community Service Map Series, by the Office of Community Service, University of Massachusetts Lowell. Funded in part by the Lowell Historic Preservation Commission and the Office of Community Service, 10/94

CAMBODIAN NEIGHBORHOOD WALKING TOUR

This map of Cambodian neighborhoods in Lowell introduces first-time visitors to Lowell and native Lowellians alike to the cultural riches of the city's largest immigrant group. Since the mid-nineteenth century, Lowell has been recognized as a center for immigrants, who, since superceding Yankee mill girls, have historically taken low-paying jobs. Although Lowell's textile mills closed down in the beginning of this century, new factories sprang up, and to this day, even in an uncertain economy, newcomers continue to settle in this historic industrial city. Lowell's heritage encompasses immigrant and refugee resettlement as well as early capitalist enterprise.

Most of Lowell's Cambodians came to the United States in the early 1980s as refugees, victims of the brutal Phol Pot regime. Many came to America from rural provinces where they practiced farming. Suffering from the dislocation of war, Cambodians in Lowell have also had to negotiate a relatively harsh climate and an unfamiliar urban environment. They have had to become neighbors with peoples who in their homelands have historically been their enemies. Cambodians make up more than 75% of the Southeast Asian population in Lowell, totalling approximately 7800 people. More than 6000 Cambodians live in neighborhoods known as the Acre and the Lower Highlands. The Acre, especially recognized for housing new immigrants, includes a historic and ongoing presence of Irish, Greek, Hispanic, and Southeast Asian communities.

In going to popular Cambodian commercial establishments, such as restaurants, markets, and video stores, as well as parks and places of worship, visitors will witness how Lowell's most recent immigrants have made this historic city their own. Cambodian newcomers to Lowell participate in the city's immigrant tradition of adapting old sites to new needs and building new structures to fill traditional requirements. This map, the product of collaboration between Cambodian community leaders, Middlesex Community College faculty and staff, Lowell National Historical Park interpreters, and other representatives from Lowell's educational, religious, and cultural agencies, is an experiment in cross-cultural and inter-institutional sharing. We hope, inasmuch as it is possible, that this tour illustrates the way that Cambodian-Lowellians choose to represent their neighborhoods.